

ประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง
ตามแนวคิดอภิปัญญา การเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The Effectiveness of Learning Management Model Enhancing Consciousness and
Self-regulation Based on Metacognition Approach, Collaborative Learning and
Social Learning Theory for Sixth Grade Students

วโรปภา เทศประสิทธิ์^{1*} นีราศ จันทรจิตร² และ พิชิตรา ธงพานิช³

Vorrapapha Tesprasit^{1*}, Nirat Jantharajit² and Phichittra Thongpanit³

(Received: September 12, 2023; Revised: November 27, 2023; Accepted: November 28, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เปรียบเทียบจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอภิปัญญา การเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม 2) เปรียบเทียบจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ และกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการตามแบบแผนของกระบวนการวิจัยและพัฒนา 3 ระยะ ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา 2) การร่างและทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และ 3) การศึกษาประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งการดำเนินการวิจัยระยะที่ 3 ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาประสิทธิผลระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 และ 6/2 โรงเรียนเทศบาล 4 (รัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี) สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ปีการศึกษา 2565 จำนวน 37 คน และ 36 คน ตามลำดับ ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้จัดเก็บข้อมูลการวิจัย ได้แก่ 1) แบบวัดจิตสำนึก จำนวน 25 ข้อ และ 2) แบบประเมินความสามารถกำกับตนเอง

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

² รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

¹ Doctoral degree student, Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

² Associate Professor, Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

³ Assistant Professor, Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Nakhon Phanom University

* Corresponding Author Email: vorra2510@ac.th

จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่า t - test แบบ Dependent Samples และการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณทางเดียว (One-way MANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ มีจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ มีจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

คำสำคัญ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ จิตสำนึก ความสามารถกำกับตนเอง

Abstracts

The purposes of this research were 1) to compare students' consciousness and self-regulation before studying the instructional model with those after studying the instructional model based on the metacognition approach, collaborative learning, and social learning theory, 2) to compare consciousness and self-regulation of students in the group that were taught with the learning management model and the those in the control group that were taught with normal practice. This research followed the Research and Development process composed of three phases: 1) studying the state of problems, needs, and the body of knowledge related to problem-solving, 2) developing the instructional model and trying it out, and 3) studying the effectiveness of the instructional model. In phase 3, the sample was 37 grade 6 students from Group 1 and 36 grade 6 students from Group 2 of Tessaban 4 School (Rattanakosin 200 Years), Muang Nakhon Phanom Municipality, Nakhon Phanom Province in the academic year 2022, selected by cluster random sampling, using the student group as the sampling unit. The research instruments used for data collection were 1) the consciousness measurement form, composed of 25 items, and 2) the self-regulation assessment form, composed of 20 items. The statistics used for data analysis were the mean, standard deviation, t -test for dependent samples, and One-way MANOVA.

The results were as follows:

1. The students in the experimental group, assigned to learn with the learning management model, had consciousness and self-regulation after learning higher than before learning, with a statistical significance level of .05.

2. The students in the experimental group, assigned to learn with the learning management model, had consciousness and self-regulation after learning higher than the students in the control group, with a statistical significance level of .05.

Keywords: learning management model, consciousness, self-regulation

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ได้กำหนดเป้าหมายคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ประกอบด้วย (1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ (2) ซื่อสัตย์สุจริต (3) มีวินัย (4) ใฝ่เรียนรู้ (5) อยู่อย่างพอเพียง (6) มุ่งมั่นในการทำงาน (7) รักความเป็นไทย และ (8) มีจิตสาธารณะ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวจะต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนาผ่านการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติกิจกรรมพัฒนานักเรียนในลักษณะต่าง ๆ จนตกผลึกเป็นคุณลักษณะในตัวนักเรียน (Office of Academic and Educational Standards, 2017) สอดคล้องกับค่านิยมหลักของคนไทย เพื่อสร้างสรรค์ประเทศไทย ให้เข้มแข็ง ที่เชื่อมโยงกับคุณลักษณะด้านจิตสำนึกความมีระเบียบวินัย เคารพ มีสติ รู้ตัว รู้คิด คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง ซึ่งการมีจิตสำนึกนั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล ในสภาพแวดล้อมระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม จิตสำนึกทางสังคม ปรากฏภายใต้ปัจจัยแวดล้อม ที่เกี่ยวข้องกับภาวะทางสัมพันธภาพของบุคคล ภาวะทางสังคมที่มีผลต่อจิตสำนึกของบุคคลที่เกิดจากการกลมเกลียว และสะสมอยู่ในส่วนของการรับรู้แต่ละสถานการณ์ ส่งผลให้เกิดจิตสำนึกที่หลากหลาย ภาวะแวดล้อมทางสังคมจะเริ่มจากสัมพันธภาพของบุคคล ในครอบครัว ครู สื่อมวลชน ตลอดจนองค์กรทางวัฒนธรรม และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำกับจิตสำนึกของบุคคล ได้แก่ การได้สัมผัสบริบทแวดล้อมในสถานศึกษา ที่มีพลังต่อการเกิดจิตสำนึก บทพื้นฐานการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนแต่ละบุคคลในการพิจารณาตัดสิน ความดีงาม และพฤติกรรมการประพฤติปฏิบัติด้านจิตใจ เพื่อพัฒนาจิตสำนึกที่มีคุณค่าให้บรรลุผล (Wattanasiritham & Sanjorn, 2000)

อีกทั้งการกำกับตนเองเป็นความสามารถหรือสมรรถภาพของผู้เรียนในการเรียนรู้และการปฏิบัติ หรือแสดงออกในบริบทที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับเปลี่ยนตัวเองให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นหรือเป้าหมาย ด้วยความพยายามมุ่งมั่นตั้งใจในการกระทำหรือปฏิบัติในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง ทั้งมิติด้านการเรียนรู้และการปฏิบัติกิจกรรมที่รับผิดชอบให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีคุณค่า ควบคู่กับการประเมินตนเอง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพฤติกรรม การปฏิบัติ และสร้างความรู้ตามลำดับความซับซ้อนที่มุ่งหวังบนพื้นฐานความสามารถให้บรรลุเป้าหมายของผู้เรียน พร้อมการจูงใจภายในที่เอื้อให้เกิดการยึดเหนี่ยวในความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติกับสิ่งที่ต้องการบรรลุด้วยความอดทน ประกอบการวางแผน การดำเนินการปฏิบัติ การควบคุมกำกับติดตาม และการประเมินผลที่มีคุณภาพ ควบคู่การสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานแรงจูงใจภายในให้ปรากฏผลเต็มตามศักยภาพของผู้เรียน พร้อมเสริมสร้างการมีปฏิสัมพันธ์ด้านบวกกับผู้อื่น และการมีพลังของผู้เรียนที่กระตุ้นให้เกิดผลประโยชน์

การดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าความหมายในบริบทของสังคม ประกอบกับ Zimmerman (1990) ได้อธิบายว่าการกำกับตนเองในการเรียนเป็นเหตุการณ์ที่ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายหรือสิ่งที่ต้องการ แล้วดำเนินการวางแผนเพื่อปฏิบัติควบคู่พร้อมกับการกำกับตนเองให้ได้มา ซึ่งความรู้และทักษะต่าง ๆ ในการเรียนรู้และปฏิบัติให้บรรลุผลด้วยตนเอง มากกว่าการขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น โดยผ่านกระบวนการเมตาคอกนิชัน ด้านแรงจูงใจในการแสดงออกด้านพฤติกรรมที่เหมาะสมของผู้เรียน

จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม จำนวน 4 คน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 4 โรง การสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนละ 3 คน รวม 12 คน และประกอบการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน จำนวน 2 ห้อง ในโรงเรียนเทศบาล 2 (ถนนบำรุงเมือง) และโรงเรียนเทศบาล 4 (รัตนโกสินทร์ 200 ปี) ในบริบทการร่วมมือ การมีสัมพันธภาพและความเสียสละ ความรับผิดชอบและจิตสำนึก ในการเรียนรู้และการปฏิบัติงานของนักเรียนพบว่า ผู้สอนได้ให้ความสำคัญการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนในวิชาสังคมศึกษา ตามกรอบมาตรฐานตัวชี้วัดและเนื้อหาในบทเรียน ที่มุ่งเน้นผลการเรียนรู้ด้านความคิดรวบยอดของเนื้อหาและการคิดขั้นพื้นฐาน รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่าการมุ่งเน้นพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะด้านการใฝ่เรียนรู้ ความสามารถกำกับตนเองและทักษะชีวิตทางสังคมของผู้เรียน ประกอบกับได้รับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เรียนเห็นว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมใบงานและแบบฝึกหัดหรือการบ้านที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จตามกำหนดแต่ยังขาดแรงจูงใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกัน เพื่อทำกิจกรรมในชั้นเรียนและแสดงออกถึงความมีน้ำใจกับเพื่อนให้บรรลุผลเท่าที่ควร รวมทั้งผู้เรียนยังขาดการกระตุ้นเสริมแรงในการนำพาตัวเองปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายและงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนด้วยความท้าทาย ความสนใจ และการเสริมสร้างการเรียนรู้ของตัวเองเพิ่มเติม นอกเหนือจากสิ่งที่ครูมอบหมายให้ปฏิบัติและแก้ปัญหาในชั้นเรียน ซึ่งอาจส่งผลต่อการค้นหาความรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพที่มีอยู่ให้บรรลุผลและมีคุณค่าสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ในบริบทที่เหมาะสม และเห็นว่าผู้เรียนดำเนินการทบทวนและปรับปรุงผลการปฏิบัติในการเรียนรู้ของตนอย่างต่อเนื่องค่อนข้างน้อย ที่อาจส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จและครอบคลุมศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งนี้ ครูผู้สอนยังมีความต้องการที่จะพัฒนาสมรรถนะและคุณลักษณะของผู้เรียนด้านจิตสำนึกและการกำกับตนเองในการเรียนให้มีคุณภาพและความเหมาะสมมากขึ้น รวมทั้งเห็นว่าผู้เรียนมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาความสามารถและคุณลักษณะในด้านบวกเพิ่มขึ้น ผ่านกิจกรรมในบริบทการเรียนรู้ที่เป็นทางเลือกตามหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เหมาะสมและเป็นไปได้ สนับสนุนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาให้บรรลุผลและมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยในฐานะได้ปฏิบัติงานวิชาการในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม เห็นว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ มีองค์ประกอบและขอบข่ายโครงสร้างในมุมมองของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์สามารถนำไปปรับใช้ในบริบทของสถานการณ์การเรียนรู้ให้บรรลุผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพได้ ซึ่งมีนักวิชาการบางคนเชื่อว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้หรือรูปแบบการสอนที่มีคุณภาพ ควรมียุทธศาสตร์ประกอบสำคัญ ได้แก่

(1) หลักการ แนวคิด ทฤษฎี สนับสนุนรูปแบบ (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) กระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน (4) ระบบทางสังคมและระบบการตอบสนอง (5) ปัจจัยสนับสนุน และ (6) การวัดและประเมินผล ดังนั้น ผู้วิจัย จึงสนใจในการพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยวางแผนดำเนินการวิจัยและพัฒนา (research and development) รวม 3 ระยะ ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา 2) การร่างและทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และ 3) การศึกษาประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และนำเสนอองค์ความรู้ผลการวิจัยในระยะสุดท้ายประกอบบทความวิจัย ได้แก่ การนำเสนอประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของผู้เรียน ตามแนวคิดอภิปัญญา การเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในบริบทของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม ที่ปรากฏผลสำเร็จและเกิดประโยชน์กับผู้เรียนในบริบทดังกล่าว รวมทั้งสามารถนำไปใช้ขยายผลประกอบการเสริมสร้างศักยภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสมรรถนะผู้เรียน ตามกรอบการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในระยะต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้
2. เพื่อเปรียบเทียบจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียน กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ และกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามแบบแผนการวิจัยและพัฒนา (research and development) เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียน รวม 3 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา ระยะที่ 2 การร่างและทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังปรากฏสาระสำคัญของกระบวนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 4 (รัตนโกสินทร์ 200 ปี) ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 ห้อง ประกอบด้วย ห้อง 6/1 จำนวน 37 คน ห้อง 6/2 จำนวน 36 คน และห้อง 6/3 จำนวน 37 คน รวม 110 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 และ 6/1 โรงเรียนเทศบาล 4 (รัตนโกสินทร์ 200 ปี) ปีการศึกษา 2565 ห้องละ 36 คน และ 37 คน ตามลำดับ สำหรับใช้เป็นกลุ่มทดลองเพื่อจัดการเรียนรู้

ตามรูปแบบ และกลุ่มควบคุมที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และการเรียนรู้แบบปกติ แบบละ 24 แผน มีผลการประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ เฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 และ 4.06 ตามลำดับ

2.2 แบบวัดจิตสำนึก ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีด้านอภิปัญญา การเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม โดยจัดทำเป็นแบบวัดตามกรอบแนวคิดด้านจิตสำนึกของผู้เรียน 5 ด้าน ได้แก่ (1) การสร้างความเข้าใจในความคิดรวบยอดของบุคคล (2) การระบุข้อตกลงและเปิดใจกว้างยอมรับเงื่อนไขการปฏิบัติหรือการตอบสนองของบุคคลอื่น (3) การสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ด้านบวก (4) การแสดงออกที่ถูกต้องมีคุณค่าด้วยความบริสุทธิ์ใจ และ (5) การตอบสนองและยอมรับในความเชื่อสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งใช้เงื่อนไขแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ จำนวน 25 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.29-0.67 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.89

2.3 แบบประเมินความสามารถกำกับตนเอง ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีด้านอภิปัญญา การเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม โดยจัดทำแบบประเมินที่แสดงถึงเงื่อนไขความสามารถหรือศักยภาพของผู้เรียนในการเรียนรู้และการปฏิบัติหรือแสดงออกในบริบทที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับเปลี่ยนตัวเองให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นและเป้าหมาย ด้วยความพยายามมุ่งมั่นตั้งใจและแรงจูงใจในการกระทำหรือปฏิบัติในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง ทั้งมิติด้านการเรียนรู้และการปฏิบัติกิจกรรมที่รับผิดชอบให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีคุณค่าที่สอดคล้องการรับรู้ความสามารถของตนเอง ควบคู่กับการประเมินตนเองเพื่อนำไปสู่การปรับพฤติกรรมตามเป้าหมายที่ต้องการของผู้เรียน เป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ จำนวน 20 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.32-0.66 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.90

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตามกรอบความมุ่งหมายการวิจัย ได้แก่ การใช้แบบวัดจิตสำนึก และแบบประเมินความสามารถกำกับตนเองของนักเรียน ในระยะก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ โดยจัดให้ผู้เรียนดำเนินการประเมินตนเองตามเงื่อนไขการเรียนรู้

3.2 วางแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มทดลองห้อง 6/2 และกลุ่มควบคุมห้อง 6/1 โรงเรียนเทศบาล 4 (รัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี) ตามเงื่อนไขการวิจัย โดยจัดเวลาเรียนครอบคลุมเนื้อหาบทเรียน รวม 24 ชั่วโมง ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้และเวลาเรียนประกอบการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบและการเรียนรู้แบบปกติ วิชาสังคมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หน่วยการเรียนรู้	เนื้อหาบทเรียน	เวลาเรียน (ชั่วโมง)
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความสำคัญของพุทธศาสนาและพุทธประวัติ	เรื่องที่ 1 ความสำคัญของพุทธศาสนา	2
	เรื่องที่ 2 พุทธประวัติ : ปลงอายุสังขาร การแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ	2
	เรื่องที่ 3 สังเวชนียสถาน 4 ตำบล	2
	เรื่องที่ 1 ชาดก : ทีฆติโกสลชาดกและสัพพทาฐีชาดก พระปรมาณูชิตชินโรส	2
	เรื่องที่ 2 หลักธรรมทางพุทธศาสนา	2
	เรื่องที่ 3 ไตรสิกขา	2
	เรื่องที่ 4 โอวาท 3 : การไม่ทำชั่ว (เบญจศีล อบายมุข 6 และอกุศลมูล	2
	เรื่องที่ 5 โอวาท 3 : การทำความดี (เบญจธรรม กุศลมูล 3 และพละ 4)	2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 หลักธรรมทางพุทธศาสนา	เรื่องที่ 1 โอวาท 3 : การทำความดี (เบญจธรรม กุศลมูล 3 และ พละ 4)	2
	เรื่องที่ 2 โอวาท 3 : การทำความดี (คารวะ 6 กตัญญูกตเวทิต่อพระมหากษัตริย์และมวงคล 38)	2
	เรื่องที่ 3 โอวาท 3 : การทำจิตใจให้บริสุทธิ์	2
	เรื่องที่ 4 การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา	2
รวมเวลาเรียน		24

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบในแต่ละครั้ง (ครั้งละ 1 ชั่วโมง) กับนักเรียนกลุ่มทดลอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 จำนวน 36 คนซึ่งมีกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้น ประกอบด้วย (1) ขั้นการสร้าง ความสนใจ (2) ขั้นการวิเคราะห์และสร้างความเข้าใจปัญหา (3) ขั้นการเสนอทางเลือกเพื่อค้นหาคำตอบ (4) ขั้นการตัดสินใจในวิธีการค้นหาคำตอบด้วยเหตุผลและ (5) ขั้นการสรุปความรู้ไปใช้และประเมินผล ขณะที่กลุ่มควบคุมได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้น ประกอบด้วย (1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (2) ขั้นเรียนรู้เนื้อหาใหม่ (3) ขั้นอธิบายและปฏิบัติกิจกรรม (4) ขั้นสรุปความรู้และประเมินผล

3. ดำเนินการประเมินจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียน หลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบกับกลุ่มทดลอง และการจัดการเรียนรู้แบบปกติกับกลุ่มควบคุม ตามเงื่อนไขการวิจัยรวมเวลาเรียน

แบบละ 24 ชั่วโมง เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ผลตามเงื่อนไขข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติที่เกี่ยวข้อง และกรอบความมุ่งหมายการวิจัย ดังนี้

3.1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนจิตสำนึกและการกำกับตนเองของนักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ ก่อนเรียนและหลังเรียน ตามเงื่อนไขการใช้สถิติทดสอบสมมติฐานด้วย t-test (dependent sample)

3.2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนจิตสำนึกและการกำกับตนเองหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ และกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ ตามเงื่อนไขข้อตกลงเบื้องต้นการใช้สถิติทดสอบสมมติฐานด้วย one-way MANOVA ได้แก่ การทดสอบความเป็นโค้งปกติ (normality) ความเป็นอนุพันธ์หรือเท่าเทียมกันของความแปรปรวน (homogeneity of variances) และความสัมพันธ์กันระหว่างคะแนนตัวแปรตามที่น่ามาวิเคราะห์เปรียบเทียบ ซึ่งมีผลการทดสอบสอดคล้องกับเงื่อนไขข้อตกลงเบื้องต้นการใช้สถิติ one-way MANOVA

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบแบบ t-test (Dependent samples)

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ และกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ โดยใช้สถิติทดสอบแบบ One-Way MANOVA

ผลการวิจัย

1. การเปรียบเทียบจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน ที่จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอภิปัญญา การเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบจิตสำนึกและความสามารถการกำกับตนเองของนักเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ตัวแปรตาม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		df	t-test	p-value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
จิตสำนึก	2.21	0.10	3.97	0.11	36	95.29*	.00
ความสามารถกำกับตนเอง	2.96	.015	4.25	0.15	36	40.02*	.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบมีจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีค่า t เท่ากับ 95.29 มีคะแนนเฉลี่ยจิตสำนึก ก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 2.21 (S.D.= 0.10) และ 3.97 (S.D.= 0.11) และมีค่า t เท่ากับ 40.02 มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถกำกับตนเองเท่ากับ 2.96 (S.D.= 0.15) และ 4.25 (S.D.= 0.15) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียน กลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ กับกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ ดังตาราง 3 - 4

ตาราง 3 การเปรียบเทียบคะแนนจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองหลังเรียนของนักเรียน กลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ และกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (one-way MANOVA)

ตัวแปรอิสระ	สถิติทดสอบ	Value	Hypothesis df	Error df	F	p-value
การจัดการเรียนรู้	Hotelling's Trace	3.704	2.00	70.00	129.64*	.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีค่าสถิติทดสอบความแปรปรวนร่วมตามเงื่อนไขวิธีการของ Hotelling's Trace เท่ากับ 129.64 จึงได้ทำการทดสอบด้วย Univariate Tests ปรากฏดังตารางที่ 4

ตาราง 4 การเปรียบเทียบจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของนักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ และกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ ด้วย Univariate Test

ตัวแปรตาม	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
จิตสำนึก	Group	1.938	1	1.938	123.73*	.00
	Error	1.112	71	0.016		
ความสามารถกำกับตนเอง	Group	3.081	1	3.081	132.36*	.00
	Error	1.653	71	0.023		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า นักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ มีจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง หลังเรียนสูงกว่า กลุ่มควบคุมที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งมีค่าสถิติ F ของแต่ละตัวแปร เท่ากับ 123.73 และ 132.36 ตามลำดับ และปรากฏค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนหลังเรียน ด้านจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง ของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนหลังเรียน ด้านจิตสำนึก และความสามารถกำกับตนเอง
ของนักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ และกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ

ตัวแปรตาม	กลุ่มทดลอง (36 คน)		กลุ่มควบคุม (37 คน)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
จิตสำนึก	3.97	0.11	3.65	0.13
ความสามารถกำกับตนเอง	4.25	0.15	3.84	0.15

จากตาราง 5 พบว่า นักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนด้านจิตสำนึก และด้านกำกับตนเองเท่ากับ 3.97 และ 4.25 และกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามแบบปกติมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนด้านจิตสำนึก และด้านความสามารถกำกับตนเองเท่ากับ 3.65 และ 3.84 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึก และความสามารถกำกับตนเองตามแนวคิดอภิปัญญา การเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า 1) นักเรียนมีจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และ 2) นักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ ซึ่งผู้วิจัยขออภิปรายผลสนับสนุนผลการวิจัยดังกล่าว ดังนี้

1. นักเรียนมีจิตสำนึก และความสามารถกำกับตนเอง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ที่ปรากฏผลเช่นนี้เนื่องจาก กิจกรรมการเรียนรู้ที่สังเคราะห์ไว้ในรูปแบบ ตามแนวคิดทฤษฎีด้านอภิปัญญา การเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม ซึ่งเป็นหลักการเงื่อนไขสนับสนุนให้ผู้เรียนรับรู้เข้าใจบริบทความสามารถของตนเอง ประกอบการวิเคราะห์สภาพการปฏิบัติหรือการแก้ปัญหาให้เอื้อต่อการบรรลุผลของเหตุการณ์ที่เผชิญ ควบคู่กับการตั้งใจและการใช้ศักยภาพที่มีอยู่ของตนเองให้สอดคล้องกับความยากง่ายซับซ้อนของการปฏิบัติตามหลักการแนวคิดด้านอภิปัญญาในมุมมองของ Hartman (2001) ที่เห็นว่า เมตาคognition เป็นเงื่อนไขในการใช้ความสามารถที่สนับสนุนการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจให้บรรลุผล ผ่านการกำหนดเป้าหมาย การวางแผน การประยุกต์หรือปรับใช้ศักยภาพของตนเองให้บรรลุผลในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ ด้วยความพยายาม กำกับหรือควบคุมตนเอง รวมทั้งการทบทวนและการประยุกต์ใช้ เงื่อนไขสำคัญที่เอื้อต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง ได้แก่ ผู้เรียนจะรับรู้เข้าใจตนเอง และกำหนดเป้าหมายในการกระทำหรือการแสดงออกที่ตนเองต้องการบรรลุ ให้สอดคล้องกับความพร้อมและความสามารถของตนเอง ควบคู่กับการสร้างแรงจูงใจภายในจิตใจของตน เพื่อสร้างพฤติกรรมด้านบวกหรือสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับตนให้ปรากฏเป็นรูปธรรม ที่สามารถอธิบายและสะท้อนผลการปฏิบัติหรือแก้ปัญหาให้ประสบผลสำเร็จได้ ขณะที่แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือตามเงื่อนไขการสร้าง

สัมพันธภาพ การมีปฏิสัมพันธ์และการร่วมมือในการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยความรับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้การเรียนรู้แบบร่วมมือจะดำเนินการควบคู่กับการทบทวนความรู้เดิมเพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้เนื้อหาใหม่ ที่อาจวางแผนกิจกรรมเพื่อนำความรู้ไปใช้ผ่านการคิดอภิปรายหรือให้ข้อคิดเห็นเสนอแนะ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนหรือการแนะนำของครู ผ่านการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ เชื่อมโยงองค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ควบคู่กิจกรรมการสืบเสาะความรู้ (Inquiry) เพื่อค้นหาคำตอบและแนวทางปฏิบัติที่น่าสนใจในการแก้ปัญหา การอภิปรายกลุ่มย่อย และการปฏิบัติกิจกรรมตามสภาพจริง (authentic activities) เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์ปัญหานอกชั้นเรียนหรือในชีวิตจริงที่มีคุณค่า (Moilanen, 2007) ประกอบกับทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม ยังเอื้อต่อการเสริมสร้างผู้เรียนมีคุณลักษณะและพฤติกรรมด้านบวก มีการแสดงออกในบริบทการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในการคิดและใช้สติปัญญาควบคู่การตัดสินใจเลือกวิธีการปฏิบัติ หรือการแสดงออกที่มีแบบแผนวิธีพฤติกรรมที่เกิดประโยชน์และมีคุณค่าทางสังคม ภายใต้เงื่อนไขการจูงใจเพื่อปฏิบัติให้เกิดความรู้สึกภูมิใจที่ปฏิบัติสิ่งนั้นได้สำเร็จ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ผ่านการสังเกตและใช้ความสามารถด้านการกำกับตนเอง (self-regulatory capabilities) ที่ส่งผลให้ผู้เรียนแสดงออกด้านการชี้แนะและจูงใจให้เป็นผู้มีการริเริ่มภายในตนเอง (Self-initiating) เพื่อกำกับและสะท้อนผลการเรียนรู้ของตน (self-reflective individuals) ตามแนวคิดของ Bandura (1997) ที่ให้ความสำคัญกับการกระตุ้นผู้เรียนมีความพร้อมในการปฏิบัติตน ตามแบบแผนที่น่าเชื่อถือและการสนับสนุนให้สิ่งจูงใจตนเอง (Self-rewarding process) เพื่อเป็นสิ่งเร้าพาให้เกิดการเรียนรู้และเป็นผู้ที่พร้อมในด้านความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) นอกจากนี้ ทฤษฎีการรู้คิดทางสังคมยังช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ด้านหลักการ การรู้คิดทางสติปัญญา และความสัมพันธ์ทางสังคมผ่านสถานการณ์การรับรู้ข้อมูล ข่าวสารและแปลความหมายตามเงื่อนไขที่ปรากฏตามความจริงในเหตุการณ์การเรียนรู้ อีกทั้งยังกระตุ้นจูงใจให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตอบสนองภายใต้เงื่อนไขการเสริมแรงที่มีคุณค่า โดยเฉพาะการใช้สถานการณ์สิ่งเร้าที่มีความท้าทายมีการปฏิบัติที่ยุ่งยากและซับซ้อน สนับสนุนให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนคุณลักษณะให้บรรลุผลสำเร็จและมีคุณค่าเสริมสร้างการมีบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ในระยาสุดท้ายของการเรียนรู้ (Coon & Mitterer, 2010) จากหลักการเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงส่งผลให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการทดลองใช้ร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ (1) การสร้างความสนใจ ขั้นที่ (2) การวิเคราะห์และการสร้างความเข้าใจ ขั้นที่ (3) การเสนอทางเลือกเพื่อค้นหาคำตอบ ขั้นที่ (4) การตัดสินใจในการค้นหาคำตอบด้วยเหตุผล และขั้นที่ (5) การสรุปข้อมูลการเรียนรู้ ซึ่งมีกิจกรรมสำคัญที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดวิเคราะห์ เพื่อเสนอทางเลือกและค้นหาคำตอบผ่านสถานการณ์ที่ปรากฏ และปัญหาที่เผชิญในบทเรียนด้วยเหตุผลที่นำไปสู่ข้อสรุปความรู้และพฤติกรรมที่มีคุณค่าทางสังคมในมุมมองที่น่าเชื่อถือ โดยเฉพาะการนำพาพฤติกรรมปฏิบัติบนเงื่อนไขการคิดทางสติปัญญา และการประเมินผลการแสดงออกของตนเองอย่างมีคุณค่าเต็มตามศักยภาพ ได้รับการพัฒนาด้านจิตสำนึกและความพร้อมการกำกับตนเองของผู้เรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับบริบทก่อนเรียน ตามข้อมูลที่ปรากฏในผลการวิจัยครั้งนี้

2. นักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติที่ปรากฏผลการวิจัยเช่นนี้ เนื่องจากนักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ ตามเงื่อนไขแนวคิดอภิปัญญา หรือ เมตาคอกนิชัน การเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม ผ่านการคิดวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาและศักยภาพพื้นฐานของตนเอง จะช่วยกระตุ้นจิตใจให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบและเป้าหมายสำคัญในการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรมแสดงออกทางสังคมที่มีคุณค่า และการเสริมสร้างศักยภาพในการเรียนรู้สิ่งใหม่ผ่านสถานการณ์ การคิดแก้ปัญหาหรือการสรุปข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องชัดเจนและน่าเชื่อถือ เกิดประโยชน์ในการเรียนและการดำเนินชีวิตที่เชื่อมโยงการใช้ความพยายาม เพื่อค้นหาความรู้ประสบการณ์พร้อมแบบแผนการปฏิบัติที่เป็นระบบ และมีการทบทวนปรับปรุงวิธีปฏิบัติให้บรรลุผลด้วยตนเอง โดยให้ความสำคัญกับการสังเคราะห์หลักการแนวคิด เมตาคอกนิชันหรืออภิปัญญา การเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบที่มีคุณค่าของผู้เรียน ซึ่ง Eade (2011) ได้อธิบายแนวคิดเมตาคอกนิชัน ว่ามีหลักการและเงื่อนไขที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแบบการเรียนรู้ที่ใช้การคิดขั้นสูงของผู้เรียน ประกอบด้วยกระบวนการตระหนักรู้ตัวเอง เพื่อช่วยให้สามารถวางแผน การใช้กระบวนการปฏิบัติ การกำกับตน การจัดลำดับหรือประสานวิธีการปฏิบัติ (orchestrate) การควบคุมตนเองเพื่อการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีเฉพาะกรณีควบคุมการใช้คำถามสำหรับถามตนเอง ให้นำไปสู่การบรรลุผลตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน ประกอบการค้นหาความเชื่อมโยงและประเด็นข้อขัดแย้งกับสิ่งที่รู้แล้ว และลงความเห็นว่าคุณเรียนมีความเข้าใจดีพอที่จะนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ให้ต่อเนื่อง ประกอบกับ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอภิปัญญาหรือเมตาคอกนิชัน จะวางแผนกิจกรรมที่มีความหลากหลายและท้าทายความคิดของผู้เรียน ผ่านการสะท้อนความคิดเชื่อมโยงกับทางเลือก ด้วยการไตร่ตรองตระหนักรู้ที่มีความเป็นไปได้ ที่เป็นการคิดของแต่ละบุคคลจะย้าเตือนตัวเอง หรือ การคิดสื่อสารกับตนเองในการใช้กลวิธีเพื่อยอมรับสิ่งที่มีคุณค่าหรือหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นข้อผิดพลาด ที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนควบคู่กับกระบวนการอภิปัญญา และเสริมสร้างพลังการควบคุมอารมณ์ความรู้สึกที่ไม่ดีและใส่ใจ วิธีปฏิบัติในทางเลือกที่เหมาะสมมากกว่า รวมทั้งเป็นเงื่อนไขที่ให้ประโยชน์ในการทำงานกลุ่ม และสามารถเอาชนะอุปสรรคปัญหาด้วยตนเองในเหตุการณ์ท้าทายในการเรียนรู้ นอกจากนี้ ความสามารถด้านอภิปัญญาเป็นการคิดที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการคิดขั้นสูงของผู้เรียน และเป็นความสามารถในการเข้าใจบริบทการเรียนรู้ของบุคคล (learning about learning) ควบคุมการวิเคราะห์ความเหมือนและความต่างของสมรรถนะการรู้คิด (cognitive domain) ที่มีประสิทธิภาพ (Hartman, 2001) ประกอบกับแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือได้ยึดหลักการความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมและสังคมของผู้เรียนที่เอื้อให้ผู้เรียนแต่ละบุคคลมีความเข้าใจที่ดีในกลุ่มเพื่อน เป็นพื้นฐานการสร้าง ความราบรื่น และขจัดความขัดแย้งในการเรียนให้หมดไป ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการเรียนด้วยกลุ่มร่วมมือในบริบททั่วไป ได้แก่ การสร้างความผูกพันยึดเหนี่ยวในกลุ่ม การสร้างความสัมพันธ์เกี่ยวข้องในด้านบวก การสร้างความสามารถในการจัดการหรือกำหนดให้มีการสนับสนุนด้วยเพื่อน จะส่งผลให้เกิดความประทับใจในเงื่อนไขตามบริบทของการเรียน รวมทั้งส่วนที่เป็นประโยชน์อื่นด้านการมีความตระหนักในคุณค่า

ตนเอง (self-esteem) ทักษะทางสังคม และการจัดการความเครียดของผู้เรียน จะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีสุขภาพด้านจิตและทางสังคมดีขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา และเปิดกว้างรับความรู้เพื่อสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ ผู้เรียนร่วมพัฒนาในการกำหนดเป้าหมายและสร้างผลงานที่มีคุณค่ากับตนเอง อีกทั้งการเรียนด้วยกลุ่มร่วมมือ มุ่งเน้นหลักการของการมีสัมพันธภาพในด้านบวก ที่เสริมสร้างผู้เรียนใช้ความพยายามในการปฏิบัติงานให้บรรลุผล เป็นความรู้สึกที่จะสร้างสรรค์ผลงานให้สำเร็จ มีความคงอยู่ในการเรียนรู้ มีความพยายามปฏิบัติงานตรงตามเวลา กำหนด เกิดความคิดขั้นสูงมีการถ่ายโอนพฤติกรรมการเรียนรู้และความรู้สึกที่มีคุณค่าในการเรียน ซึ่งเป็นเงื่อนไขด้านความตระหนักหรือความรู้สึกว่าผู้เรียนทุกคนปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม และการทำงานของสมาชิกกลุ่มมีวัตถุประสงค์ให้สมาชิกแต่ละคนได้เรียนรู้อย่างมีคุณค่า (All for One and One for All) และมีการจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความมุ่งมั่นในความสำเร็จตามเป้าหมายในการเรียนรู้ร่วมกันขณะที่แนวคิดทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม (social cognitive theory) มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของบุคคลจะกระทำผ่านเงื่อนไขด้านการควบคุมเหตุการณ์ สำคัญในชีวิตของตนผ่านการคิดและการปฏิบัติ กระบวนการเรียนรู้จึงเริ่มจากการกำหนดจุดมุ่งหมาย และพิจารณาผลที่ปรากฏเพื่อประเมินความก้าวหน้าของการเรียนที่ต้องการบรรลุ รวมทั้งควบคุมการคิด จิตใจ อารมณ์ และเงื่อนไขการปฏิบัติ ดังนั้น แนวคิดทฤษฎีการรู้คิดทางสังคมจึงมีบทบาทสำคัญในการควบคุมตนเอง การแสดงพฤติกรรมของบุคคลจึงมีผลที่มาจากเงื่อนไขความชอบในพฤติกรรมของผู้อื่น แต่เป็นการจูงใจและควบคุมปัจจัยที่มีคุณภาพภายในตัวเอง และสะท้อนผลหรือประเมินการปฏิบัติของตน หลังการยอมรับในมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีแล้ว และส่งผลหรือมีปฏิกิริยาสะท้อนกลับต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับคุณภาพที่ต้องการดังกล่าว และจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ใหม่ผ่านปัจจัยการใช้ตัวแบบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ และพฤติกรรมปฏิบัติที่มีคุณค่าทางสังคมให้บรรลุผล (Leighton, 2012) ประกอบกับแนวคิดทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม (social cognitive theory) ยังได้อธิบายปัจจัยเงื่อนไขธรรมชาติการเรียนรู้และพฤติกรรมของบุคคล ด้านกระบวนการตัวแบบ (modeling processes) และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามบทบาททางสังคม โดยผ่านองค์ความรู้ทางสังคม (social knowledge) ให้มีผลต่อการสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคล (Interpersonal understanding) ที่ประกอบด้วยการรู้คิดให้เชื่อมโยงสอดคล้องกับพัฒนาการด้านจิตวิทยาสังคม ซึ่งองค์ความรู้ทางสังคมจะเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น การมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้อื่นและกลุ่มเพื่อน โดยการบูรณาการ เหตุการณ์ทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ และบทบาททางสังคมของตนและผู้อื่น จะกระทำบนพื้นฐานด้านจิตวิทยาสังคม กับความสามารถด้านการรู้คิดทางสังคมของผู้เรียน รวมทั้งการสื่อสารที่มีคุณค่า มีความสุภาพเป็นมิตรและให้เกียรติผู้อื่น รวมทั้งรู้จักแสดงความยินดีกับผู้อื่นในสถานการณ์สำคัญหรือประสบผลสำเร็จ พร้อมการแสดงออกที่มีคุณค่าด้วยพฤติกรรมตอบสนองผู้อื่นในโอกาสที่เหมาะสม จากเหตุผลและปัจจัยเงื่อนไขความสำคัญของบริบทการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ขณะที่การจัดการเรียนรู้แบบปกติได้ใช้กิจกรรมเรียนรู้ 4 ขั้น ได้แก่ (1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (2) ขั้นเรียนรู้เนื้อหาใหม่ (3) ขั้นอธิบายและปฏิบัติกิจกรรมและ (4) ขั้นสรุปความรู้และประเมินผล ซึ่งมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับความรู้ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอดในเนื้อหาบทเรียนการคิดแก้ปัญหา หรือค้นหา

คำตอบในมุมมองขบวนการปกติทั่วไป ไม่ได้สร้างแรงจูงใจและกำกับตนเอง รวมทั้งการวิเคราะห์การใช้เหตุผลสนับสนุนทางเลือกการปฏิบัติที่มีคุณค่ากับผู้เรียนและบุคคลอื่นเท่าที่ควร จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว จึงส่งผลให้นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบมีคุณลักษณะด้านจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเอง สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ ดังที่ปรากฏผลในการวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดการเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึก และความสามารถกำกับตนเองของนักเรียน สามารถยืนยันความสำเร็จของผลการวิจัย หากมีการตรวจสอบติดตามพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยเฉพาะเงื่อนไขการรายงานตัวเองพร้อมข้อมูลการบันทึกผลการปฏิบัติในการอ่านของผู้เรียนสนับสนุน

1.2 ควรสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้รับรู้พฤติกรรมด้านจิตสำนึกและการกำกับตนเองของผู้เรียนทุกด้าน และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อสนับสนุนพฤติกรรมของผู้เรียนด้านบวกเพิ่มขึ้นด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาผลด้านจิตสำนึกและความสามารถกำกับตนเองของผู้เรียน ในบริบทกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ รวมทั้งการสนับสนุนเงื่อนไขตัวแปรอิสระจากสถานการณ์นอกชั้นเรียนหรือสภาพการดำเนินชีวิตที่บ้านหรือครอบครัวของผู้เรียน

References

- Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The exercise of control*. W.H. Freeman and Company.
- Coon, D., & Mitterer, J. O. (2010). *Psychology: A Journey* (4th ed.). Cengage Learning.
- Eaude, T. (2011). *Thinking Through Pedagogy for Primary and Early Years*. Learning Matters Ltd.
- Hartman, H. J. (2001). *Metacognition in Learning and Instruction: Theory, Research and Practice*. Kluwer Academic Publishers.
- Leighton, M. S. (2012). Cooperative learning. In J. M. Cooper (Ed.), *Classroom teaching skills* (p. 255-296). Cengage Learning.
- Moilanen, K. L. (2007). *The Adolescent Self-Regulatory Inventory: The Development and Validation of a Questionnaire of Short-Term and Long-Term Self-Regulation*, *Journal of Youth and Adolescence*, 36, 835-848.
- Zimmerman, B. J. (1990). *Self-regulated learning and academic achievement: An overview*. *Educational Psychologist*, 25(1), 3-17.
- https://doi.org/10.1207/s15326985ep2501_2

Translate Thai References

Office of Academic and Educational Standards. (2017). *Guidelines for learning management according to the basic education core curriculum, 2008*. Agricultural Cooperative Association Printing Press. (In Thai)

Wattanasiritham, P., & Sanjorn, S. (2000). *Desirable Thai Consciousness*. Foundation for Rural Reconstruction of Thailand. (In Thai)